

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 361/2023-25

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Milanom Fulcom, Živnostenská 2, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Bratislava I (od 1. júna 2023 Mestského súdu Bratislava IV) v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 223/2012 (v súčasnosti vedenom pod sp. zn. B1-18 C 223/2012) takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 223/2012 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Bratislava IV sa **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. B1-18 C 223/2012 konal bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie v sume **4 000 eur**, ktoré mu **j e** Mestský súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Mestský súd Bratislava IV **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **530,86 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 361/2023 z 22. júna 2023 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľa, doručенú elektronickou formou 11. mája 2023, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 223/2012 (ďalej len „napadnuté konanie“). Navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov, priznal mu primerané finančné zadost'učinenie v sume 4 500 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ sa žalobou podanou okresnému súdu 14. novembra 2012 domáha určenia neplatnosti zmluvy o prevode vlastníckeho práva uzatvorenej medzi žalovaným v prvom a druhom rade. Rozsudok okresného súdu z 19. novembra 2013 Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 2 Co 648/2014-169 z 22. septembra 2017 (ďalej len „uznesenie krajského súdu“) zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Rozporuje efektívnosť postupu okresného súdu, ktorý síce uznesením č. k. 18 C 223/2012-207 z 18. augusta 2018 rozhodol o pokračovaní v napadnutom konaní s dvomi dedičmi po žalovanom v druhom rade, avšak o vstupe tretej dedičky do napadnutého konania rozhodol až uznesením č. k. 18 C 223/2012-257 z 19. novembra 2021, a to aj napriek tomu, že už v roku 2018 disponoval dedičským uznesením s okruhom dedičov. Zdôraznil, že v období od mája 2019 do októbra 2020 prebiehali mimosúdne rokovania, ktorých dobu trvania okresný súd prípisom zo 7. októbra 2020 vyhodnotil ako možný dôvod na prerušenie konania podľa § 163 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), následne 9. októbra 2020 nariadil termín pojednávania na 25. marec 2021, ktorý z dôvodu protipandemických opatrení súvisiacich s ochorením COVID-19 odročil na 26. október 2021 a po uskutočnení pojednávania okresný súd pojednávanie na účel rozhodnutia o pribratí dediča do konania odročil na 14. december 2021, ktoré opätovne pre protipandemické opatrenia odročil na 20. júl 2022. Okresný súd 1. júla 2022 sťažovateľovi oznámil, že nariadené pojednávanie sa z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne neuskutoční, pričom po doručení tohto prípisu sťažovateľ neviduje žiadny úkon okresného súdu smerujúci k rozhodnutiu prejednáwanej veci.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Podľa sťažovateľa prejednávaná vec nie je právne a skutkovo zložitá a za dôvod vzniku prietáhov považuje nečinnosť a neefektívny postup okresného súdu. Na podklade uvedeného a s prihliadnutím na takmer 11 rokov trvajúci pocit právnej neistoty odôvodnil zásah do svojich namietaných práv, ako aj nároky uplatnené v petite ústavnej sťažnosti.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

4. Okresný súd uviedol podrobnú chronológiu priebehu napadnutého konania, v rámci ktorej upozornil, že súdny spis sa od 25. augusta 2014 (podľa spisu správne od 26. augusta 2014, pozn.) do 7. novembra 2017 nachádzal na krajskom súde, pričom napadnuté konanie ovplyvnila najmä opakovaná zmena zákonného sudcu (posledné pridelenie sa uskutočnilo 28. júna 2023, pozn.).

III.2. Replika sťažovateľa:

5. Podľa sťažovateľa vyjadrenie okresného súdu nespochybnilo jeho sťažnostné tvrdenia, a preto zotrval na svojej predchádzajúcej sťažnostnej narácii, pričom akcentoval, že opakovaná zmena v osobe zákonného sudcu nemôže ospravedlniť celkovú dĺžku trvania napadnutého konania.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

6. Ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania a predloženého súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci [§ 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

7. Pred samotným ústavnoprávnym prieskumom ústavný súd, reflektujúc uznesenie o prijatí ústavnej sťažnosti, akcentuje prechod výkonu súdnictva v sťažovateľovej veci (§ 18n zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov v platnom znení), čím sa v dôsledku zmeny pasívne legitimovaného subjektu a spisovej značky konania implikuje potreba úpravy enuciátu, tak ako je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

8. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021, pozn.) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom znamenajúcim nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020).

9. Pri posudzovaní otázky, či v okolnostiach konkrétneho súdneho konania došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade s doterajšou judikatúrou (m. m. III. ÚS 241/2017, I. ÚS 17/2022, rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Frydlender v. Francúzsko z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96 a vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko zo 16. 12. 2003, sťažnosť č. 58172/00) zohľadňuje (1) právnu a faktickú zložitosť veci, o ktorej všeobecný súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu, a prihliada sa pritom aj na význam konania pre sťažovateľa.

10. Z hľadiska povahy veci ústavný súd rezultuje, že napadnuté konanie nie je právne a skutkovo zložité, keďže spory týkajúce sa určovacej žaloby predstavujú bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov. V správaní sťažovateľa neboli zistené skutočnosti, ktoré by negatívne vplývali na celkovú dĺžku napadnutého konania. Na strane druhej ústavný súd dodáva, že pokiaľ sťažovateľ v ústavnej sťažnosti rozporuje neefektívne rozhodovanie okresného súdu o pokračovaní v konaní s dedičmi po zomrelom žalovanom v druhom rade (bod 2 tohto nálezu, pozn.), z obsahu súdneho spisu vyplynulo, že okresný súd o pripustení vstupu tretej dedičky do napadnutého konania rozhodol na návrh právneho zástupcu sťažovateľa prednesený až na pojednávaní uskutočnenom 26. októbra 2021, avšak sťažovateľovi nič nebránilo, aby predmetný návrh koncipoval skôr, napríklad bezprostredne po vydaní uznesenia č. k. 18 C 223/2012-207 z 18. augusta 2018, ktorým okresný súd rozhodol o pokračovaní v napadnutom konaní s dvomi dedičmi po žalovanom v druhom rade.

11. Bez potreby podrobných analýz je pre ústavný súd podstatné, že po vrátení veci na ďalšie konanie uznesením krajského súdu okresný súd v napadnutom konaní ku dňu podania ústavnej sťažnosti nerozhodol a navyše v rámci napadnutého konania vykonával jednotlivé úkony nesústredene a s neprimeraným časovým odstupom. *Exempli causa*, (1) po zaplatení súdneho poplatku za podanú žalobu (9. apríl 2013, pozn.) okresný súd až 25. júna 2013 vyzval žalované subjekty na vyjadrenie k podanej žalobe, (2) k výzve na zaplatenie súdneho poplatku za podané odvolania proti rozsudku okresného súdu (doručené 8. januára a 10. januára 2014, pozn.) pristúpil až písomnosťou z 3. júna 2014, (3) uznesenie krajského súdu doručené 7. novembra 2017 sporovým stranám expedoval až 4. januára 2018, a (4) po vydaní uznesenia č. k. 18 C 223/2012-257 z 19. novembra 2021 (bod 2 tohto nálezu, pozn.) z obsahu predloženého spisu nevyplýva uskutočnenie žiadneho relevantného úkonu (s výnimkou nariadení termínu súdnych pojednávaní, neskôr zrušených z dôvodu protipandemických opatrení, resp. práceneschopnosti zákonnej sudkyne, pozn.), ktorý by smeroval k prejednaniu a rozhodnutiu v sťažovateľovej veci.

12. V kontexte uvedeného ústavný súd pripomína, že zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnym a nesústredeným postupom, t. j. takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty strán sporu (m. m. II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

13. Na včasnosť vybavenia veci mala evidentne negatívny dopad aj opakovaná zmena zákonného sudcu. Ústavný súd ustálene judikuje, že opakované zmeny zákonného sudcu, ktoré spomaľujú konanie z dôvodu, že nový sudca sa prirodzene musí s vecou oboznámiť, však štát nezbavujú jeho povinností týkajúcich sa požiadavky primeranej lehoty (II. ÚS 444/2014, III. ÚS 179/2022).

14. Pre úplnosť ústavný súd konštatuje, že obdobie, počas ktorého sa súdny spis nachádzal na krajskom súde, nemožno pričítať na vrub nečinnosti alebo neefektívnemu postupu okresného súdu, a to aj napriek tomu, že krajský súd rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na konanie. Na ťarchu okresného súdu nemožno pripísať ani obdobie, počas ktorého dochádzalo medzi stranami k mimosúdny rokovaniam (sťažovateľ 9. mája 2019 informoval o vzájomných rokovaníach strán konania, pre ktoré žiadal aj odročiť všetky nariadené termíny pojednávaní, a to až do 7. októbra 2020, keď zákonná sudkyňa sporovým stranám oznámila možnosť prerušenia konania, pozn.), pretože snaha účastníkov o vyriešenie sporu mimosúdne aj v prebiehajúcom súdnom konaní je legitímna a žiaduca, pritom konajúci súd je tiež povinný viesť účastníkov k tomu, aby sa spor vyriešil zmierne (čl. 7 ods. 2 CSP). Potrebné je preto akceptovať, ak konajúci súd čaká

na stanovisko účastníkov, ktorí spravidla nemôžu neskôr namietat' nečinnosť súdu, bezprostredne vyvolanú ich snahou o zmierné riešenie sporu (m. m. III. ÚS 60/2016, I. ÚS 238/2021).

15. V konklúzii predneseného ústavný súd uzatvára, že napadnuté konanie vykazuje zbytočné priet'ahy, ktorými došlo k porušeniu namietaných práv s'ťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Keďže napadnuté konanie nie je právoplatne skončené, ústavný súd v spojení s bodom 7 tohto nálezu prikázal Mestskému súdu Bratislava IV konať bez zbytočných priet'ahov (body 1 a 2 výroku tohto nálezu).

V.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

16. S'ťažovateľ sa domáha, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 4 500 eur. Vzhľadom na konštatovaný neefektívny postup okresného súdu, správanie s'ťažovateľa (bod 10 tohto nálezu, pozn.), berúc do úvahy všetky okolnosti prípadu, majúc na pamäti, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie ujmy pocit'ovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznal s'ťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie v sume 4 000 eur a vo zvyšnej časti návrhu nevyhovel (body 3 a 5 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

17. S'ťažovateľ, resp. jeho právny zástupca si požadovanú náhradu trov konania vyčíslili nesprávne. Ústavný súd preto vychádzal z obsahu s'ťažnostného spisu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 251 CSP) a s'ťažovateľovi podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde priznal náhradu trov právneho zastúpenia (bod 4 výroku tohto nálezu) za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2023 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie ústavnej s'ťažnosti) v sume dvakrát po 208,67 eur a režijný paušál v sume dvakrát po 12,52 eur, t. j. spolu 442,38 eur [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“)]. Ústavný súd priznanú odmenu podľa § 18 ods. 3 vyhlášky zvýšil o 20 % daň z pridanej hodnoty, t. j. o sumu 88,48 eur, pretože právny zástupca s'ťažovateľa sám preukázal skutočnosť, že je platiteľom tejto nepriamej dane. Repliku s'ťažovateľa nevyhodnotil ako podanie relevantné pre jeho rozhodnutie, a preto zaň s'ťažovateľovi náhradu trov nepriznal (bod 5 výroku tohto nálezu). Ústavný súd zároveň dáva do pozornosti, že § 73 zákona o ústavnom súde svojou štruktúrou (vzťah odseku 1 a 3) právo na náhradu trov konania pred ústavným súdom nestavia do nárokovateľnej polohy (III. ÚS 209/2020, I. ÚS 238/2021).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 15. augusta 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu